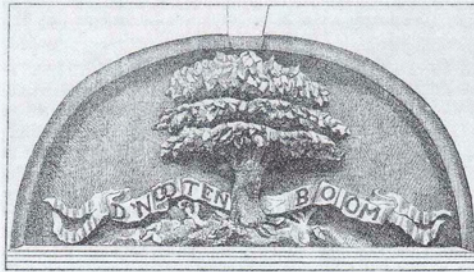

B o s s c h e N e r v e n

'D'N OOTEN-BOOM'. Mag dat wel ?

D'n Bosch

Wat nu Den Haag heet, werd vroeger 's-Gravenhage genoemd, en wat nu 's-Hertogenbosch wil heten, werd en wordt in de wandeling Den Bosch genoemd. De kortere namen, zonder vermelding van graaf en hertog, lijken

populairder. Zo is er ook een plaats die op de kaart 's-Gravenmoer heet en in de wandeling De Moer. Het ziet er naar uit dat bij de inkorting de naam het geslacht heeft gekregen van het woord waaraan de plaatsnaam ontleend is: 'haag', een woord dat wij nu als vrouwelijk ervaren, moet destijds mannelijk zijn geweest, 'moer' is vrouwelijk, ook in de naam, en 'bos', waarvan wij zouden zweren dat het onzijdig is, moet ooit als mannelijk hebben geklonken.

Nu is niet lang geleden bij koninklijk besluit of op een andere weinig taalkundige grond het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke woorden afgeschaft, zodat in de nieuwe Van Dale niet meer na te gaan is, of 'haag' mannelijk dan wel vrouwelijk is en 'moer' het een of het ander. Weinig mensen schijnen dat nog aan te voelen, en het kunstje dat wij vroeger leerden: als je *unne*' zegt, is het manlijk en als je *un*' zegt is het vrouwelijk, wordt alleen beheerst door mensen die dialect spreken. 'Bos' is 'het' gebleven, zodat het 'Den' voor de naam wel verklaard moet worden op de manier die ik suggereerde. En voor mannelijke woorden die met een *b*- beginnen, wordt 'd'n' gezegd: 'd'n bekker', 'd'n boer', 'd'n burger'.

In 's-Hertogenbosch is een café dat 'd'n burger' heet. Het aardige van die naam is, dat het woord zowel 'niet-boer' en 'inwoner van een stad' als 'burgemeester' betekent. Zo is er ook 'Den Oetel', 'Den Brink' en 'Den Hertog', allemaal keurig. Maar op mijn wandelingen zie ik ook wel eens namen, die mij irriteren door hun verregaande taalkundige valsheid. Het kan zijn dat die zijn uitgedacht nadat het koninklijk besluit over mannelijke en vrouwelijke woorden was uitgevaardigd, maar dat kan toch niet betekenen dat misplaatste joligheid en gebrek aan taalgevoel het nu voor het zeggen krijgen. Als ik lees over eetcafé 'Den Boerderij' krijg ik volgens de nieuwste spelling kippenvel. Want 'boerderij' is een typisch vrouwelijk woord, en het is pure aanstellerij dat mannelijk te maken en er 'd'n' voor te zetten, zoals voor 'd'n boer' of 'd'n burger'. En 'd'n Mengelmoes' mag een sociaal verantwoorde en nobel gedreven eetgelegenheden zijn, maar het is daarom nog niet leuk er zo tof 'd'n' voor te zetten in plaats van 'de'. Want 'moes' mag dan mannelijk zijn (geweest) en we spreken onbekommerd over 'den appelmoes', maar het begint niet met een van die medeklinkers die zo'n -n verdragen en die ik niet ga zitten opsommen; en voor zover ik weet, heeft het parlement daarover ook helemaal niets te bedissen.

Nu kun je natuurlijk zeggen dat het maar een kleinigheid is, maar juist daar gaan deze Bossche Nerven over. En bij nader inzien is het ook alleen maar een kleinigheid voor iemand die zich voor de hele zaak niet interesseert en toch lollig en populair wil scoren. Ik woon lang genoeg in Den Bosch om grote waardering te hebben voor de inwoners van deze stad. Maar als het gaat over taalgevoel, lijkt het nergens op, blijkbaar ook als het eens even geen carnaval is.

Cornelis Verhoeven